

Nyt fra historisk Videnskab.

Moderne Historieskrivning foretrækker dels de specielle Undersøgelser, dels de store Oversigtsværker, tilvejebragt gennem Samarbejde mellem en Række forskellige Forfattere. Af Enkeltmands Skildringer, omhandlende større Dele af en Tidsalder eller et Lands Historie fremkommer kun faa. Enhver er klar over, at de store Fællesforetagender har Mangler; deres Mængde tyder dog paa, at de giver Forskerne frugtbare Opgaver og tilfredsstillende Læseverdenen. Med Rette, skriver Gustave Glotz, kan man af Nutidens Historikere kræve en Bestræbelse for at frigøre sig for de snævre Specialiteter og et Forsøg paa af Detaljernes Kaos at skabe Helhedsbilleder.

Den ældre Generation oplevede Fremkomsten af Lavisse & Rambaud's: *Histoire générale*, af Onckens: *Allgemeine Geschichte in Einzeldarstellungen* og af *The Cambridge Modern History*; den yngre ser allerede Supplementværker og Afløserer rykke frem. I England har man begyndt *The Cambridge Ancient History* og *The Cambridge Medieval History*. I Danmark fulgtes *Folkenes Historie af Verdenskulturen*; i Sverige har man for nylig startet to forskellige Verdenshistorier. Navnlig franske Forlæggere kappes dog om at udsende bindstærke Oversigtsværker. Lavisse & Rambaud udkommer i nye Oplag. Eugène Cavaignac, Professor i Strasbourg, redigerer en *Histoire du Monde* i 12 Bind; Gustave Glotz havde oprindeligt planlagt en *Histoire de l'antiquité*, men har udvidet den til en *Histoire générale* i ikke mindre end 50 store Bind. De to fremragende Historikere Louis Halphen i Bordeaux og Philippe Sagnac, Professor ved Universitetet i Paris, har tilrettelagt et Værk *Peuples et civilisations. Histoire générale* i 20 Bind, medens Henri Berr redigerer en Samling: *l'Evolution de l'humanité* i 100 Bind og Maxime Petit en *Histoire générale des peuples*, som til sine 3 Bind lægger Beslag paa 40 Specialforskere.

Hvert enkelt Foretagende har sit Særpræg. Petit lægger Hovedvægten paa Kulturhistorien, Cavaignac paa at give de Studerende en Oversigt. Glotz vil skabe en Række videnskabelige Haandbøger, navnlig til Brug for den højeste Undervisning, og lover en ligelig Fremstilling af alle Forhold. Særlig Interesse knytter sig til Berr's og Halphen-Sagnacs' Værker, for saa vidt de helt igennem skal bæres af et fælles Synspunkt. Allerede H. G. Wells har i sin populære — meget populære — *Outline of History*, som alene i den engelsktalende Verden er solgt i Millioner af Eksemplarer¹, stræbt at behandle den samlede Verdenshistorie som en Helhed og paapeget de historiske Fænomeners Samtidighed i selv de længst adskilte Lande. I Virkeligheden er det lignende Synspunkter, som behersker de franske Værker. Berr's skal med al Respekt for den enkelte Forsker-individualitet være baaret af hans Tanker om den historiske Synthese. Hans Medarbejdere vil hver paa sit Omraade udrede Kausalitetsforholdet og paapege de virkende sociale Kræfter, de ledende Ideer og deres Sammenspil. De enkelte Begivenheder maa ikke behandles i en Mosaik af sidestillede Kapitler, men i deres »rapport avec l'être intime, avec les besoins permanents et le caractère individuel des sociétés diverses«. Bestandig vil det være Opgaven at paapege Berøringspunkter, den sociale Nødvendighed, den psykiske Kraft og derigennem paavise — ikke et stadigt Fremskridt — men Spillet mellem permanente Aarsager og Menneskenes tidsbestemte Arbejde. Forhaabentlig bliver Værkernes Praksis mere oplysende end Fortalens filosofiske Teorier. Halphen og Sagnac tager mere haandfast paa Tingene. Ogsaa de vil bygge paa »La solidarité mondiale«, fremhæve Fællestræk og følge de gensidige Paavirkninger. Eksempelvis vil de store Invasioner i Vesteuropa blive betragtet i Sammenhæng med Revolutionerne i Asien, de religiøse og filosofiske Ideer i Grækenland og Rom blive sat i Forbindelse med Persiens og Indiens. Begivenheder og Lande, som for den fælles Udvikling har været af underordnet Betydning, vil træde i Baggrunden, og Hovedvægten blive lagt paa »les faits dominants«. Tendensen understreges i de enkelte Bindtitler, f. Eks. »Les guerres de religion et la prépondérance espagnole«, etc. etc.

Om Resultaterne vil man først kunne dømme, naar Værkerne er naaet længere frem, end det i Øjeblikket er Tilfældet. Sikkert er det, at jo flere Medarbejderne er, desto vanskeligere bliver

¹ I Norge udkommer en Oversættelse ved Haakon Vigander under Redaktion af Edvard Bull.

det at gennemføre de fælles Synspunkter. Om det foreliggende første Bind: »Les premières civilisations« af Halphen-Sagnac's Værk, er det allerede fra sagkyndig Side bleven bemærket, at Værkets Ejendommeligheder kun er lidet fremtrædende. Programmer er lettere at opstille end at gennemføre. Sikkert nok rummer de ogsaa nærliggende Farer. Berr's Synspunkter kan gøre Historieskrivningen til en Begrundelse af filosofiske Teorier, Halphen-Sagnac's fører til en vilkaarlig Udvalgelse. Trods deres Forskellighed er dog begge Opfattelserne et beslægtet Udtryk for moderne Tankegang. Efter den store Krig er Politiken ikke længere begrænset til Europa, men omfatter den samlede Verden. De to Værker er det samtidige Udtryk for, at ogsaa Historieskrivningen er ved at blive virkelig universel. At netop franske Historikere gør Forsøget, kan skyldes den galliske Lydhørhed, men hænger ogsaa sammen med national Ærgerrighed. Berr fremhæver det direkte som et Formaal at godtgøre »la vitalité de la France« og føre Beviset for, at ogsaa paa dette Omraade »notre supériorité sur l'Allemagne éclate«. *Ax. L.*

Med L. Stavenow, N. Edén, T. Höjer og E. Heckscher som Redaktionskomité og Sv. Tunberg og S. E. Bring som Udgivere, har Norstedt och Söners Forlag planlagt en Verdenshistorie. Denne nye Verdenshistorie skal udarbejdes af svenske Forfattere paa selvstændig videnskabelig Grund, men uden det tunge kritiske Apparat, idet den har til Hensigt at give den historiske Forsknings sidste Resultater i en for den historisk interesserede Almenhed let tilgængelig Form. Gennem sine 15 Bind vil *Norstedts världshistoria* skildre den europæiske Civilisations Historie i hele sin Udstrækning og samtidig tage Hensyn til, »de av den europeiska civilisationen relativt oberoende och mer fritstående kulturer, vilka förmått at hävda sig vid densammas sida.«

For nylig er første Bind af den planlagte Verdenshistorie udkommet. Det behandler den gamle Orients Historie op til Alexander d. stores Sejrstog til Indien og skildrer de gammelorientalske Kulturer som Led af Verdenskulturen. I et livligt og klart Sprog, uden at være tynget af det uhyre Materiale, der ligger til Grund for Fremstillingen, har de to ansete Videnskabsmænd, hvem Redaktionen har overdraget at skrive dette Bind, Assyriologen Knut Tallqvist og Linguisten Jarl Charpentier, givet en omfattende og sikker Fremstilling af de første 4000 Aars Verdenshistorie.

Charpentiers Indledning (S. 1—8) giver et knapt, næsten for